

Filatelist Jaanus Järsi sõnul on ilmselt mõnigi laps langenud Pokémoni Tazode õnge, selmet alustada märksa vaevarikkamat margikogumist.
Foto: Priit Mürk

Tarbimisajastu ähvardab hobid välja suretada

26.08.2008 00:01

Nils Niitra, Tartu Postimees

Kui hobidel oleks oma punane raamat, siis täieneks ohustatud liikide nimekiri pidevalt. Paljusid hobisid ohustab nii tarbimismentaliteet, virtuaalajastu kui ka tehnoloogia areng laiemalt.

Numismaatik ja netiportaali Koguja juures tegutsev Kaimar Ilves ütleb, et kollektsionääride kokkusaamistel osalejatest on tema oma 34 eluaastaga üks noorimaid mehi. «Kogumisvaldkond on päris vanade inimeste pärusmaa,» lausub Ilves.

Ere näide ühe hobi ajale jalgu jäämisest on ka raadioamatörisim. Tõsi ta on, et minu raadioamatörist sõber saab alles 30-aastaseks, ent ta ise tunnistab, et teisel pool eetrit kõnelevad temaga tavaliselt 60–70-aastased vanahärrad. Raadioamatörisim, millel oli iseäranis suur võlu suletud Nõukogude süsteemis, on seda nüüdisaja noorte jaoks kaotamas.

Milleks suhelda läbi kahina mõnekümne või mõnesaja kilomeetri kaugusel asuva inimesega, kui skaipides saab kvaliteetse kiirühenduse ükskõik kellega ja ükskõik kus maailmas?

Lihntne elu

Järjest vähem tuleb kogumisharrastuse juurde noori, sest nüüdisaegne maailm ei eelda elu huvitavaks tegemiseks millelegi keskendumist.

Pealekauba devalveerib tarbimisühiskond esemete väärtust – asja hind kipub ajas pigem kahanema kui kasvama. Asja eluiga ise jääb aga küllalt lühikeseks. Tema ainus väärtus on lühiajaline tarbimisväärtus.

Praeguseks sisuliselt väljasurnud hobide ritta võiks Ilvese kinnitusel paigutada näiteks tikutoosietikettide kogumise. Esiteks pole tikutoosidel enam pealekleebitavaid etikette, teiseks pole kuigi palju noori, kes ainuüksi sellisest hobist kuulates meelegale ei koputaks.

O hustatud on ka märksa traditsioonilisemad hobiliigid, millega veel kaheksakümnendatel puutus ühel või teisel moel kokku suur osa praeguste 30-aastaste põlvkonnast.

Ilvese sõnul teeb noorte jaoks kogumise alustamise ebahuvitavaks ka asjaolu, et asjad tulevad interneti- ja tarbimisajastul kergelt kätte. «Tegelikult peaks alles edasine ja tõsisem jahtimine lisama kogumisele järjekindlust,» räägib ta. «Nüüd on harjutud kõik kohe kätte saama, ent kogumine pole sugugi nii lihtne.»

Paremas seisus on hobid, mille harrastamine tähendab ühtlasi raha teenimist, olgu selleks siis numismaatikud või kunstikogujad. «Sellisel juhul on inimene sidunud oma väikse kiiksu investeerimissooviga,» räägib Ilves. Samas on selliseid hobisid vähe ja alustamine nõuab raha. Noortel seda tavaliselt pole.

Ilves arvab, et filateelia on tulevikus seoses margi kadumisega väljasurev hobi, sest pole, mida koguda. Ehkki vanad margid jäävad, määrab filateelia saatuse paratamatult see, kas käibeleg tuleb ka uusi marke või mitte. Kui mark käibelt kaob, siis jääb kollektsioonimine aina aheneva seltskonna tegevuseks seniks, kuni vanus nemad ja nende hobi ajalukku saadab.

Samasugune saatus ähvardab tegelikult ka vähemasti neid numismaatikuid, kes koguvad paberraha – tulevikus asendab paberraha lõplikult plastkaart.

«Kui kogumisobjekte enam käibeleg ei tule, siis ei tule juurde huvilisi, sest inimestel pole nende esemetega igapäevast kokkupuudet,» räägib Ilves.

Pseudohobid

Tartu Filatelistide Seltsi eestvedaja Jaanus Järs ei ole siiski nii pessimistlik kui Ilves. «Filateelia seisund sõltub posti olukorrast meie ühiskonnas ja paraku on nii sidesüsteem kui postivahendite müük jäänud kõvasti viletsamaks,» tunnistab ta.

Samas ei kao korjamise ja kogumise kiik Järsi kinnitusele kuhugi. Tarbimisühiskond toodab ka pseudohobisid, mis orjavad töösturite huve. Üheks selliseid on niinimetatud Pokemoni Tazod. Sellise hobi tegelik mõte on kogumiskirge tekitades sundida lapsi kartulikrõpse õgima. Kui toode kaob, siis kaob ka hobi.

Järsi sõnul on ilmselt mõnigi laps langenud Tazode õnge, selmet alustada märksa vaearikkamat margikogumist.

Järs lisab, et kuigi margikogujate klubide liikmeskond on kõhnavõitu stabiilsus- või isegi langustrendis, siis teisalt on kogumine väljaspool klubisid aktiivsemaks muutunud. «Tihti ostetakse asju välismaalt sisse, et neid siin koguda või müüa.»

Järsi sõnul on tõusuteel näiteks õlleatribuutika korjamine. «Kõigepealt tuleb õllesilt, seejärel õllepudel ja siis korgid, reklaamipakendid ja vanad õllevaadid,» räägib ta. «Ma ei tea, kas see on odav või kallis, kui mõne õllesildi eest makstakse tuhat krooni? Olen paar tükki sellise hinnaga maha müünud.»

Järs lisab, et hobid tõusevad ja langevad. «Osalt on see seotud tegevusvaldkonna aktiivsusega ühiskonnas, osalt moega ja osalt veel millegagi,» räägib ta.

«Samas on olemas klassikalised hobid, mille puhul ei maksa üldse kahelda, kas need jäävad püsima – filateelia on üks sellistest. Praegu ja lähema paari sajandi perspektiivis on alati kogujaskond olemas,» lausub Järs.

Aga kes mäletab 1980. aastate vimplikogujaid?

Telefonikaartide kogumine hääbub

Telefonikaartide koguja Stellan Sepp jätkab selle hobiga praegugi, ehkki tunnistab, et kogujate hulk on viimasel ajal tublisti vähenenud.

«Võiks öelda, et suurem kahanemine algas juba kuue-seitsme aasta eest, kui telefonikaarte vähem ilmuma hakkas ja tiraažid kahanesis,» räägib Sepp.

Põhjuseks on teadagi mobiilside areng, mis on muutnud juba praegu taksofonid peaaegu mõttetuks riistapuuks. «Kogujate arv vähenes koos kaartide kättesaadavusega. Varem võis saada kaarte ju peaaegu kõigilt ja kogumine oli odav ning lihtne,» lisab ta. «Nüüd on kaarte raskem saada ja tihti tuleb nende eest rahakotti kergendada.»

Internetis kauplevaid aktiivseid Eesti kohalike telefonikaartide kogujaid võib Sepa sõnul praegu veel ehk kahe käe sõrmedel üle lugeda. «Eesti eri paikades toimuvatel kogujate kokkutulekul,

kus omavahel kaubeldakse, enam telefonikaarte eriti ei näe,» tunnistab ta.

Paljudel hobist loobujatel on kaardid Sepa sõnul sahtli põhja ununenud, kuid on ka neid, kes on oma kollektsiooni müügiks pakkunud.

Sepp lubab siiski oma hobiga jätkata seni, kuni tema kollektsioonis on kõik Eestis välja antud telefonikaardid. «Kui see eesmärk täidetud saab, eks näis, mis edasi saab,» lausub ta. (TPM)